

SÁMEDIGGE
SAMETINGET

Nordlândia
FYLKKASUOHKAN

Samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune

Samfunns mål: Å styrke, synliggjøre og utvikle samiske språk, kultur og samfunnsliv

Overordnet mål med avtalen er å legge forholdene til rette for et varig fast samarbeid mellom partene i saker som angår samene og samiske områder i Nordland fylke, samt å prioritere disse i fellesskap.

Del 1 Samiske språk

Partene vil sammen ta et aktivt ansvar for sikring og utvikling av samiske språk.

Partene er enige om at de samiske språkene er likeverdige språk og likestilte med norsk. Bruk av samiske språk er en grunnleggende rettighet. De samiske språkene er også viktige kulturbærere og bidrar til språklig mangfold i samfunnet. Nordland fylkes geografiske avgrensning omfavner tradisjonelt fem samiske språk; nordsamisk, lulesamisk, pitesamisk, umesamisk og sørsamisk. Nordland fylkeskommune har et særskilt ansvar for lulesamisk og pitesamisk da disse språkene kun er representert i Nordland, i tillegg til sørsamisk som er en del av det eksisterende forvaltningsområdet for samiske språk.

Partene erkjenner at arbeid/innsats for å bevare og styrke samiske språk i bevarings- og revitaliseringsfase er viktig.

Samelovens språkregler og andre lovverk forplikter partene til å ivareta samiske språkrettigheter. Partene skal derfor arbeide for at de samiske språkene utvikles og synliggjøres. Partene skal legge til rette for aktiv bruk av samiske språk på aktuelle arenaer.

Partene viser til NOU 2016: 18 *Hjertespråket* og at denne bør ligge til grunn for arbeidet med samiske språk. Partene vil følge opp tiltak i «Hjertespråket» etter hvert som de iverksettes.

a) Etterlevelse av Samelovens språkregler.

- Partene sikrer det operative arbeidet gjennom tospråklighetsmidlene og 3-årige aktivitetsplaner for bruk av disse midlene.

SÁMEDIGGE
SAMETINGET

Nordlândia
FYLKKASUOHKAN

- Sametinget bidrar årlig med tospråklighetsmidler til fylkeskommunen og forutsetter at fylkeskommunen bidrar med egne midler til arbeidet med samiske språk.
- b) **Tolking.**
- Tolking bør tilbys på offentlige møter.
- c) **Samiske språksentre.**
- Sametinget bidrar med direktetilskudd og fylkeskommunen bidrar med utviklingsmidler til samiske språksentre som betjener den samiske befolkningen i Nordland.
 - Partene skal legge til rette for etablering av nye samiske språksentre.
- d) **Samiske stedsnavn.**
- Partene er enige om at innsamling, dokumentasjon og informasjon om samiske stedsnavn er viktig.
 - Fylkeskommunen påser at samiske stedsnavn blir vedtatt og synliggjort. Sametinget kan bidra med faglig kompetanse.
- e) **Informasjon.**
- Partene vil bidra med råd og veiledning til kommuner/områder som ønsker å satse på arbeidet med samisk språk.
 - Partene vil informere institusjoner som mottar tilskudd fra Sametinget eller fylkeskommunen om forpliktelser i forhold til bruk av samiske språk.
 - Fylkeskommunen bidrar med informasjon på egne nettsider om samiske språk, stipendordninger, samisk språkvalg i skole og samiske språkkampanjer. Generell informasjon på nettsidene bør være både på samisk og norsk.

Del 2 Samisk kultur og samfunnsliv

Partene vil ta et aktivt ansvar for sikring og utvikling av samisk kultur og samfunnsliv.

Opplæring

Partene er enige om at god opplæring og gode oppvekstvilkår for samiske barn og unge er sentralt for en positiv utvikling i fylket, og vil samarbeide om utviklingen av ulike tiltak, prosjekter og aktiviteter der barn og unge er involvert.

a) ***Rett til samiskopplæring.***

- Partene skal arbeide for at alle elever i videregående opplæring får tilbud om opplæring i samisk.
- Partene skal bidra til at fylkeskommunale videregående skoler tilrettelegger for opplæring i samiske språk, samiske fag og om samisk kultur og historie.

b) ***Læreplaner og tilbudsstruktur for videregående skoler.***

- Partene skal arbeide for at samisk innhold styrkes i fornyelsen av læreplanene, og vil bidra til utvikling av det samiske innholdet i læreplanene.
- Fylkeskommunen skal være en pådriver for at disse elementene blir vektlagt i undervisningen.

c) ***Læremidler.***

- Partene skal samarbeide om å kartlegge behovet for læremidler.
- Partene skal sammen arbeide overfor Kunnskapsdepartementet når det gjelder tilskuddsordninger til læremidler i videregående opplæring med sikte på å få til gode ordninger som fremmer samiske læremidler. Det er særlig behov for å gi lulesamiske læremidler et løft.

d) ***Digital karriereveiledning.***

- Partene vil arbeide for at karrieresentrene, digital karriereveiledning, og en eventuell digital psykososial veiledningstjeneste ivaretar samiske elevers behov for veiledning.

e) ***Kompetanseprogram.***

- Partene anerkjenner at voksenopplæring i samisk språk, spesielt til foreldre som har barn som har opplæring i og på samisk i skolen, vil styrke språkkompetanse og bruk av samisk i fylket.

- Partene vil synliggjøre behovet og arbeide for rekruttering av flere samiskspråklige lærere, særskilt i samiske fag. Sametinget og fylkeskommunen samarbeider om å utforme felles stipendordninger for å rekruttere samisktalende lærere.

f) ***Forskning og Utvikling.***

Partene er enige om å samarbeide for å fremme samisk forskning med formål om å øke forskningsaktiviteten innenfor samiske språk, kultur, samfunnsliv og historie i Nordland. Her vil det særlig være forskning på lule-, pite og sørsamiske samfunnsforhold og språk som bør prioriteres i samarbeidet mellom partene.

Næring

Partene ønsker et livskraftig, robust og allsidig samisk næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø.

Partene vil derfor samarbeide for et variert næringsliv som danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo. Partene vil koordinere og samordne strategier for næringsutvikling i Nordland. Partene er enig om at entreprenørskap og innovasjon både innen nye og tradisjonelle næringer er viktig for å skape flere arbeidsplasser, og vil derfor arbeide aktivt for tiltak og prosjekter knyttet til det.

a) ***Reindrift.***

- Partene er enig om å arbeide aktivt for å redusere antall reinpåkjørsel på Nordlandsbanen. Etter modell fra Troms fylkeskommune vil Nordland fylkeskommune vurdere et arbeid for en regional plan for reindrift og inivitere Fylkesmannen i Nordland med på et slikt arbeid.
- Partene er enige om at arealvernet for reindriften må sikres. Reindriften er utsatt for press fra mange hold og har derfor et spesielt behov for vern av sine beiteområder. Reindriftens arealinteresser må ivaretas gjennom gode arealplanprosesser.

b) ***Duodji.***

- Partene er enige om å bidra til å utvikle duodje som kultur, fag og næring.
- Partene vil samarbeide om å fremme duodje og bidra til tilretteleggende prosjekter og tiltak i i Nordland.

c) ***Kreativ næring.***

- Partene er enige om å fremme og utvikle kreativ næring (kulturnæring) med basis i samisk kunst og kultur som et satsingsområde for næringsutvikling.

- Partene vil arbeide for at det gjennomføres program for å styrke kompetanse og nettverk blant samiske kulturnæringsaktører (etter modell fra Dahttu-programmene).
- d) ***Gründervirksomhet, entreprenørskap og innovasjon.***
- Partene vil legge til rette for å fremme entreprenørskap og nyskaping i Nordland, herunder bygge strukturer som ivaretar gründere og bygger kunnskap og nettverk rundt disse.
- e) ***Ungt Entreprenørskap.***
- Partene er enige om å oppfordre Ungt Entreprenørskap til å ha fokus på samiske tema.
 - Partene vil arbeide for god oppslutning om Ungt Entreprenørskap og involvere kommunene mer i dette arbeidet.
- f) ***Samisk reiseliv.***
- Partene er enige om aktivt å finansiere, følge opp og legge til rette for at prosjektet Johtit – samisk reiseliv lykkes og bidrar til å utvikle samisk reiseliv i fylket.
 - Partene er enige om at forskning er viktig for å videreutvikle samisk reiseliv og ivareta det potensialet som ligger der. Partene vil gå sammen med forskningsmiljøet i Nordland for å se nærmere på dette for å oppnå et bredere kunnskapsgrunnlag.
 - Partene er enig om å initiere, finansiere og følge opp utvikling av samisk opplevelsesbasert reiseliv i lule- og sørsamiske områder i Nordland.
 - Partene er enig om å aktivt være med på iverksettingen av Nordland fylkeskommunes Strategi for reiseliv- og opplevelsesnæringer i Nordland 2017-2021 med hensyn til utvikling av samiske opplevelsesprodukter.
- g) ***Fiskeri og havbruk***
- Partene er enige om at fiskeri og havbruk er viktige næringer i samiske områder.
 - Partene vil fortsette arbeidet med en god regional forvaltning av kystnære marine ressurser.

Kultur

Partene er enige om at et mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av høy kvalitet som er tilgjengelig for alle bidrar til levende lokal- og bysamfunn.

Partene vil samarbeide om å legge til rette for utvikling av samiske kunst- og kulturaktiviteter, og for samiske kulturinstitusjoner¹.

a) ***Kulturinstitusjoner og –virksomheter***²

- Partene skal samarbeide for å sikre at kulturinstitusjonene som mottar offentlige driftstilskudd ivaretar kunnskap og formidling av samisk kunst og kultur av høy kvalitet i sin programmering og formidling.
- Partene skal arbeide for å styrke dokumentasjon, sikring, tilrettelegging og formidling av samisk kulturhistorie ved museene i Nordland.
- Partene er enige om at samiske festivaler og festivaler med samiske arrangement er viktige arenaer for synliggjøring av samisk kultur og for opplevelse og formidling av samiske kunst- og kulturuttrykk.
- Partene forplikter seg til å arbeide for styrking og videreutvikling av de samiske kulturene i Nordland.
- Partene er enige om at det er viktig å skape flere samiske møteplasser.

b) ***Bibliotek, litteratur og samiske forlag.***

- Partene skal bidra til at samiske språk og litteratur er representert og formidles i Nordland.
- Partene erkjenner at de samiske språkene har ulike utfordringer. For å oppnå et likeverdig litteraturtilbud for de samiske språkene i Nordland, skal Sametinget ha en helhetlig gjennomgang av litteraturpolitikken, inkludert samiske bokbusser. Nordland fylkeskommune vil bidra til utgivelser av samiskspråklig litteratur.

c) ***Samiske kulturinstitusjoner***

- Partene vil sikre de etablerte samiske kulturinstitusjonene, festivalene, museene og teateret forutsigbare rammebetingelser og rom for videreutvikling av sitt tilbud og sine aktiviteter. Nordland fylkeskommune har et allment ansvar også for de samiske kulturinstitusjonene og kultursentrene, og partene vil vurdere tilknytning og finansiering i forbindelse med regionreformen og en eventuell ny oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene.

¹ Med «samiske kulturinstitusjoner» menes det i denne avtalen kulturinstitusjoner i Nordland som mottar driftstilskudd over kulturkapittelet i Sametingets budsjett.

² Med «kulturinstitusjoner og –virksomheter» menes det her kulturinstitusjoner i Nordland som ikke er samiske og som mottar offentlig støtte.

d) *Den kulturelle skolesekken.*

Partene ønsker å styrke formidlingen av samisk kultur og kulturforståelse i skolene. Det skal tilstrebes bredde i uttrykk og høy kvalitet i produksjonene med samisk innhold i Den kulturelle skolesekken som tilbys i fylket.

Samiske barn og unge

Det vises til FN's barnekonvensjon, artikkel 30: Barn som tilhører en minoritet eller urbefolkning, har rett til å bruke sitt eget språk og kultur og praktisere sin religion.

Partene er enige om å skape gode oppvekstvilkår for samiske barn og unge og bidra til å styrke deres samiske identitet. Mangfoldet i den samiske kulturen i Nordland må hensyntas i forbindelse med tilrettelegging for gode oppvekstvilkår. Som følge av økt urbanisering også blant den samiske befolkningen, er det viktig å tilrettelegge for samiske barn og unge i byene.

- a) Partene vil samarbeide om utviklingen av innholdet i ulike tiltak, prosjekter og aktiviteter for barn og unge slik at samisk språk og kultur og det flerkulturelle perspektivet i større grad inkluderes.
- b) Partene vil bidra til gjennomføring av samiske grenseoverskridende prosjekt, særlig for barn og unge, som har en naturlig språklig/kulturell tilknytning til Nordland.
- c) Partene vil overfor sentrale myndigheter arbeide for et helhetlig samisk medietilbud i TV, radio, aviser og digitale medier. Særlig skal det satses på utvikling av medietilbudet for barn og ungdom.
- d) Partene vil overfor sentrale myndigheter arbeide for et nasjonalt informasjonsarbeid rettet mot samiske barn og unge – på samisk. (eks. ung.no)

Kulturminneforvaltning

Partene viderefører det eksisterende og gode samarbeidet i forvaltningen av kulturminner etter kulturminneloven, jf. Forskrift om faglig ansvarsfordeling etter kulturminneloven, § 3 samarbeidsplikt. Samarbeidet skal baseres på gjensidig respekt, faglig utveksling og praktisk tilpasning.

Regional planlegging og arealforvaltning

Naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse er under press. Partene er enige om at dette kan motvirkes gjennom en aktiv og bevisst planlegging på fylkesnivå. Partene har som mål at samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsutvikling tas hensyn til og får utviklingsmuligheter i regional planlegging og arealforvaltning.

SÁMEDIGGE
SAMETINGET

Nordlândia
FYLKKASUOHKAN

- a) Partene vil ta et aktivt medansvar for sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv i fylket.
- b) Partene anser utvikling av samiske samfunn som en viktig del av regional planlegging.
- c) Prinsippene i Sametingets planveileder skal legges til grunn i regionale planprosesser.

Folkehelse

Den samiske befolkningen har i følge nasjonale lover og internasjonale konvensjoner rett til en helse- og sosialtjeneste som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.

- Partene er enige om at likeverdige helse- og sosialtjenester for den samiske befolkningen er en målsetting.
- Partene er enige om at helse- og sosialtjenester tilpasses og tilrettelegges den enkeltes behov.
- Partene er enige om at det er behov for mer forskningsbasert kunnskap, samt samarbeid, prioriteringer og felles innsats på alle nivåer for å nå målsettingen om et likeverdig helse- og sosialtilbud.

Bypolitikk

Partene erkjenner at også samer flytter fra bygder til byer og tettsteder for å få seg utdanning og jobb. Samer i byer har samme rett og krav til gode og likeverdige tilbud når det gjelder utøvelse av egen kultur, bruk av egne språk og opplærings- og velferdstilbud som ivaretar den enkeltes behov.

- Partene skal samarbeide for at rettighetene og tilbud til samer i byer ivaretas.

Økonomi

De økonomiske forpliktelsene knyttet til avtalen behandles i partenes årlige budsjett. Enhver økonomisk forpliktelse knyttet til gjennomføring av det enkelte tiltak i avtalen forutsetter egne politiske behandlinger.

Del 3 Samarbeidets art

- a) Samarbeidet gjennom denne avtalen skjer på frivillig basis mellom to likeverdige parter. Avtalen er ikke til hinder for samarbeid i saker som ikke er nevnt i denne avtalen.

SÁMEDIGGE
SAMETINGET

Nordlândia
FYLKKASUOHKAN

- b) Det holdes jevnligge møter mellom sametingspresidenten og fylkesrådslederen. Hensikten med møtene er samarbeid og samordning. Administrasjonene møtes minst en gang i året for å diskutere relevante utfordringer.
- c) I møtene mellom partene på politisk nivå vil en drøfte nærmere og eventuelt foreta prioriteringer når det gjelder ulike fagfelt og de enkelte kulturinstitusjoners utvikling, satsninger eller prosjekt.
- d) Administrasjonene innen ulike fagfelt forutsettes å ha løpende samarbeid om oppfølging av avtalen og avviker møter ved behov.
- e) Rapportering avtales separat og ved behov.
- f) Samarbeidsavtalen gjelder for 4 år, inntil den prolongeres eller erstattes av ny avtale. Endringer i avtalen kan bare foretas av partene.
- g) Denne avtalen trer i kraft når Fylkestinget og Sametingets plenum har vedtatt avtalen.
- h) Til grunn for avtalen legges internasjonale avtaler og forpliktelser om urfolks rettigheter, samt nasjonale lover, forskrifter og retningslinjer som berører samiske interesser og regulerer samarbeid.
- i) Avtalen kan ikke brukes til å begrense gjeldende lovverk.
- j) Hver av partene er forpliktet til å sette av økonomiske midler for oppfyllelse av avtalens formål.
- k) Hver av partene kan si opp avtalen med minst 6 måneders varsel.
- l) Miljø og likestilling er gjennomgripende på alle områder i avtalen og skal følgelig legges til grunn.
- m) Regionreformen vil kunne medføre endrede oppgaver, ansvar, organisering og roller for partene. Partene vil kunne revidere denne samarbeidsavtalen i lys av det.

SÁMEDIGGE
SAMETINGET

Nordlândia
FYLKKASUOHKAN

Bådådjo, javllamáno 19.b. 2018

Bodø, 19. desember 2018

Aili Keskitalo

Tomas Norvoll

Sámedikkepresidænnta

Fylkkaráde ávdák

Sametingspresident

Fylkesrådsleder